
DYRKNINGSVEJLEDNING

ØKOLOGISK

HVIDKLØVER (Trifolium repens)

VÆKSTFORM

Hvidkløver er en flerårig bælgeplante med lange overjordiske udløbere. Hvidkløverens blomster er samlet i et hoved, og en veludviklet frømark er karakteriseret ved ca. 1000 hoveder pr. m² med hver 50 blomster.

Den største betydning har hvidkløveren i afgræsningsmarker, men den yder også en god produktion til slæt.

I økologiske brug har hvidkløver en stor betydning som kvælstofsamler til næste års afgrøde.

KLIMA OG JORDBUND

Frøavl af hvidkløver er traditionelt koncentreret på øerne øst for Storebælt, samt i kystnære områder på Fyn og Sydøstjylland. Hvidkløveren lykkes bedst på god lermuldet jord. Sol og høje temperaturer i juni/juli er en fordel, og ligeledes er det en fordel, at arealet ikke er alt for vindudsat.

Dette giver bedre forhold for bierne til at udføre det nødvendige bestøvningsarbejde. Store nedbørsmængder i juli/august kan endvidere genere høsten.

SÆDSKIFTE

Hvidkløver bør højst dyrkes hvert 5. år på samme areal på grund af risiko for kløverål og bægersvamp.

Hvidkløver har kvælstofsamlende rodbakterier, hvorfor den er en værdifuld

plante på økologiske jordbrug. Arten bør ikke dyrkes i samme sædskifte som rødkløver og sneglebælg.

Af hensyn til certificering skal der være en afstand på 100 m til andre sorter af hvidkløver, hvis marken er under 2 ha. Hvis marken er over 2 ha, er afstandskravet kun 50 m.

Der skal være min. 3 år uden frøavl på et areal, hvor der udlægges kløver.

UDLÆGSMETODER

Traditionelt udlægges hvidkløver i vårbyg, men kan udlægges i en tynd vintersædsmark i foråret. Udlæg i vårbyg er dog langt den sikreste metode. Det er vigtigt, at halmen fra dæksæden fjernes hurtigt efter høst for at skabe den fornødne mængde lys og luft til udlægget.

Etablering

Det anbefales at anvende en tidlig kortstrået vårbygssort med en udsædsmængde svarende til 250-300 pl. pr. m². Inden såning af hvidkløveren tromles arealet, således at den rette sådybde på max. 1 cm opnås.

Der udsås 1-3 kg udsæd pr. ha med den laveste udsædsmængde under særligt gunstige betingelser.

Det kan blive aktuelt at iblande et inaktivt materiale for at kunne udså den ønskede mængde. Byggryn kan anvendes, men i

store mængder kan det skade spireevnen. Ovnørt sand kan anvendes i stedet.

Hvidkløveren kan sås på 12 eller 24 cm rækkeafstand.

GØDSKNING

I udlægsåret tilføres der moderate mængder kvælstof til vårbyggen for at hindre lejesæd med "kvælning" af udlægget til følge. Pas på ikke at overlappe med gødning i foragre og lign, lejesæd i kornet er meget kritisk for udlægget.

Selve hvidkløverfrømarken tilføres intet kvælstof, idet den via knoldbakterier selv er i stand til at forsyne sig med dette næringsstof.

Medmindre der på areal et er lave P- og K-tal, er det heller ikke nødvendigt med tilførsel af fosfor og kalium. Høje kaliumtal fremmer bladvæksten, og reducerer antallet af blomsterhoveder, hvilket naturligvis er uønsket i en frømark.

UKRUDT

Ved bredsåning af dæksæd og kløver er eneste mulighed for bekæmpelse af tokimbladet ukrudt nogle effektive blindharvninger før isåning af hvidkløveren. Det vil sige, at byggen sås først, og der ukrudsstrigles inden kornet spirer frem og forud for såning af kløverfrø.

Ulempen ved denne fremgangsmåde er, at man risikerer en udtørring af den øverste cm af jorden, hvor kløverfrøene skal spire.

Ved såning af kløveren på rækker er der mulighed for en radrensning i efteråret eller næste forår. Ved radrensning skal man være på vagt overfor nyfremspiring af ukrudt, især fuglegræs kan være et stort problem.

En kombination af radrensning og strigling kan måske løse dette problem.

Udlæg i vintersæd om foråret kan være en løsning de steder, hvor ukrudtsbestanden er lidt større, og hvor der er enkelte problemukrudsarter.

Efter høst af dæksæden kan marken afgræsses eller afpudses for at stresser ukrudtet.

I høståret kan det ved stor bestand af skræppe, kamille og tidsel være nødvendigt at afpudse/afgræsse kløvermarken sidst i maj.

Undersøghvor højt oppe kløverhovederne er og foretag afpudsningen så tæt på hovederne som muligt, uden at klippe dem af.

Håndlugning kan sent på foråret være aktuelt overfor store planter af kamille, skræppe m.fl.

Endelig kan man fraskære særligt ukrudtsbefængte områder af marken.

Ukrudsarter, man specielt skal være på vagt overfor, er storkenæb, fuglegræs, lugtløs kamille, hønsetarm, pragstjerne, limurt, forglemmigej og skræppe. Frø af disse arter lader sig vanskeligt frøse .

SVAMPE OG SKADEDYR

Sygdomme

Svampesygdomme er sjældent et problem i hvidkløver.

Skadedyr

Bladrandbiller og kløversnudebiller kan optræde i et ikke ubetydeligt omfang. Indvandring sker fra tidligere kløver- eller ærtemark, samt kløver i nabomarker.

Bladrandbillen

Angreb kan være totalt ødelæggende i udlægsåret. Se efter angreb langs diger og hegn og ved remisser og mergelgrave. Angreb af bladrandbiller ses som halvmåneformede gnav i bladkanterne.

Kløversnudebillen og kløvergnaveren
Angreb af de voksne kløversnudebiller ses som huller i kløverbladene, idet de ofte æder af bladryggen, inden bladet er foldet ud. Skadevolder er dog larven, som æder af de umodne frø i bælgene.

Kløvergnaveren er større end kløversnudebillen, og dens larves begnavning af frøanlæg kan forvolde stor skade.

Eneste mulighed for at begrænse skaden af disse skadedyr, er sædskiftet. Undgå at dyrke kløver i samme mark for ofte, og undgå at udlægge kløver tæt på arealer med kløver eller ærter.

AFPUDSNING FORÅR

Er hvidkløvermarken meget kraftig i foråret, kan der ultimo maj foretages en afpudsning for at få et mere lys til udløberne og herved fremme dannelsen af hoveder.

BESTØVNING

Frøsætning er fuldstændig afhængig af insektbestøvning, hvorfor biernes bestøvningsarbejde er afgørende for frøudbyttet. Der bør udsættes mindst 2 og gerne 3-5 gode kraftige bifamilier pr. ha placeret rigtigt, f.eks i lysninger i småskove, ved læhegn, beplantninger og lignende. Afgørende er, at der er gode læforhold. Naturligt forekommende bier kan fremmes ved placering af halmballer i levende hegn m.m.

HØST

Hvidkløver blomstrer i juni. Fra tidspunktet med maksimalt bitræk og til skårlægning går der 25 dage. Kløveren skårlægges, når halvdelen af frøene er gulgrønne til gullige, og når ca. halvdelen af kløverhovederne er brunlige med nedvisnede brunlige småstilke.

Skårlægning udføres bedst med en fingerslåmaskine eller en skiveslåmaskine.

Det er vigtigt, at der fremkommer et jævnt og ensartet skår, hvor kløverhovederne vender opad.

Skåret ligger normalt 6-8 dage forud for tærskning. Er vejret ustabil, kan det være nødvendigt med en eller flere skårløftninger i vejrsperioden.

Ved tærskning kan der anvendes pick-up, eller der kan køres med kniv isat, og akshævere påmonteret.

GRUNDINDSTILLING AF MEJETÆRSKEREN

Cylinderens periferihastighed:
25-30 m/sek. (afhængig af cylinderdiameter 800-1200omdr./min.)

Broafstand: Fortil ca. 8 mm.

Bagtil ca. 3 mm.

Evt. montering af broilister.

Øverste sold: Lamelåbning 10 mm.

Nederste sold: Lamelåbning 2 mm.

Luftmængde: Lille.

UDBYTTE

Gennemsnitsudbyttet i perioden 1994-2003 var på 490 kg renvare pr. ha for konventionelt dyrket hvidkløver.

Det økologisk dyrkede hvidkløver har indtil nu ligget på et lavere niveau.

Råvaren vejer i gennemsnit ca. 700 kg/m³

DYRKNINGSKALENDER

Udlægsareal

April Udlæg i dæksæd
1-3 kg/ha, max. 1 cm sådybde.
Tromling inden såning af
hvidkløver.

April/Maj Ukrudt
Blindhavning før såning af
kløver.

Aug. Høst af dæksæd
Undgå spild. Afsæt kort stub.
Halmen fjernes.

Aug.- nov. Evt. afpudsning
Gerne med får.

Frøareal

April Tromles med tung tromle.
Radrenses og/eller strigles

Maj Afpudsning
(Slåmaskine/skiveslåmaskine,
får)

Juni Bestøvning
(3-5 kraftige bifamilier pr ha.)

Juli/August Skårlægning.
Ca. 25 dage efter maksimalt
bitræk.
(slåmaskine/skiveslåmaskine)

Juli/august Mejetærskning
I gunstigt vejr 6-8 dage efter
skårlægning.
I ugunstigt vejr nødvendigt med
en eller flere skårløftninger.

15. november 2004

Hovedkontor: Ny Østergade 9, 4000 Roskilde, tlf. 46 33 03 00, fax 46 32 08 30, websted: www.dlf.dk

Jylland-Randers: Tlf. 87 11 41 40 Fax 87 11 41 41
Jylland-Hedensted: Tlf. 75 89 00 88 Fax 75 89 02 47
Fyn-Odense: Tlf. 66 17 02 30 Fax 66 17 22 51

Sjælland-Benløse: Tlf. 57 67 29 87 Fax 57 67 20 50
Lolland-F.-Nr. Alslev: Tlf. 54 43 43 81 Fax 54 43 43 69
Bornholm-Aakirkeby: Tlf. 56 97 43 35 Fax 56 97 43 25
